УДК 657.05:658.15

Роль управлінського обліку в стратегічному плануванні підприємства

Саітгареєва Вікторія,
здобувачка вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розкрито роль управлінського обліку як ключового інструменту інформаційного забезпечення стратегічного планування підприємства. Обґрунтовано значення управлінського обліку у формуванні довгострокових цілей, бюджетуванні, аналізі витрат і доходів, оцінці рентабельності та управлінні ризиками.*
Ключові слова: *управлінський облік, стратегічне планування, бюджетування, калькулювання собівартості, управлінські рішення, фінансовий результат, ефективність діяльності, інформаційне забезпечення.*

Роль управлінського обліку в стратегічному плануванні підприємства є визначальною, оскільки саме він формує інформаційну основу для прийняття довгострокових управлінських рішень. В умовах ринкової економіки підприємство функціонує у середовищі високої конкуренції, невизначеності та постійних змін, тому стратегічне планування стає ключовим інструментом забезпечення його стабільності та розвитку. Стратегічне планування передбачає визначення місії підприємства, формування довгострокових цілей, вибір напрямів розвитку та оптимальний розподіл ресурсів. Реалізація цих завдань неможлива без достовірної, своєчасної та аналітично опрацьованої інформації, яку забезпечує система управлінського обліку.

Управлінський облік, на відміну від фінансового, орієнтований на внутрішніх користувачів – менеджерів різних рівнів. Його головна мета полягає не лише у фіксації господарських операцій, а у формуванні інформації для планування, контролю та прийняття рішень. Управлінський облік створює інформаційну базу для оцінки альтернатив і вибору стратегічних напрямів розвитку бізнесу. Саме через аналіз витрат, доходів, прибутковості та ефективності використання ресурсів формується обґрунтована стратегія підприємства [1].

Одним із ключових аспектів взаємозв’язку управлінського обліку та стратегічного планування є бюджетування. Бюджетування розглядається як інструмент трансформації стратегічних цілей у конкретні фінансові показники. Воно дозволяє кількісно визначити потребу в ресурсах, спрогнозувати доходи та витрати, оцінити майбутні грошові потоки. Завдяки цьому керівництво отримує можливість оцінити реалістичність стратегічних намірів і своєчасно коригувати їх відповідно до фінансових можливостей підприємства. Аналіз

відхилень між плановими та фактичними показниками, що є невід'ємною частиною управлінського обліку, дає змогу виявляти причини невиконання планів та вдосконалювати стратегічні рішення. Особливе значення має бюджетування витрат, оскільки воно дає змогу контролювати використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. На основі інформації управлінського обліку визначаються нормативи витрат, плануються обсяги закупівель сировини та матеріалів, прогнозується фонд оплати праці, а також встановлюються межі адміністративних і збутових витрат. Це сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів і запобігає необґрунтованому зростанню витрат [2].

Управлінський облік також відіграє важливу роль у плануванні грошових потоків підприємства. За допомогою відповідних бюджетів керівництво може передбачити майбутні надходження та виплати коштів, оцінити потребу в додатковому фінансуванні або, навпаки, можливість інвестування вільних ресурсів. Такий підхід дозволяє підтримувати фінансову стабільність підприємства, уникати дефіциту грошових коштів і забезпечувати своєчасне виконання фінансових зобов'язань.

Важливу роль у стратегічному плануванні відіграє калькулювання собівартості продукції. Сучасні методи управлінського обліку, такі як директ-костинг або калькулювання за видами діяльності (АВС-костинг), дозволяють більш точно визначати структуру витрат і оцінювати рентабельність окремих видів продукції чи послуг. Це створює підґрунтя для прийняття стратегічних рішень щодо ціноутворення, оптимізації асортименту, виходу на нові ринки або відмови від нерентабельних напрямів діяльності. Без детального аналізу витрат підприємство ризикує приймати стратегічні рішення інтуїтивно, що може призвести до втрати конкурентних позицій.

Стратегічне планування також пов'язане з управлінням ризиками, і в цьому контексті управлінський облік виконує аналітичну та прогнозну функції. На основі даних про витрати, доходи та грошові потоки здійснюється аналіз чутливості фінансових результатів до змін ключових факторів – цін, обсягів реалізації, рівня витрат. Такі розрахунки дозволяють моделювати різні сценарії розвитку подій і обирати найбільш стійку стратегію. Крім того, управлінський облік сприяє формуванню системи контролю за фінансовими ризиками, що особливо актуально в умовах нестабільного економічного середовища [3].

Не менш важливою є роль управлінського обліку у забезпеченні оцінки ефективності стратегічних рішень. Використання показників рентабельності інвестицій, маржинального доходу, точки беззбитковості дозволяє визначати, наскільки обрана стратегія відповідає поставленим цілям. Таким чином, управлінський облік забезпечує зворотний зв'язок між плануванням і фактичними результатами діяльності, що підвищує гнучкість управління та сприяє своєчасному коригуванню стратегічного курсу.

У сучасних умовах значення управлінського обліку в стратегічному плануванні посилюється завдяки розвитку інформаційних технологій. Автоматизовані системи обліку та бізнес-аналітики дозволяють оперативно

отримувати узагальнену та деталізовану інформацію, формувати прогнозні моделі та здійснювати комплексний аналіз діяльності підприємства. Це підвищує якість стратегічних рішень і зменшує рівень невизначеності.

Отже, управлінський облік забезпечує інформаційну підтримку планування, аналізу та контролю, сприяє раціональному використанню ресурсів і мінімізації ризиків, а також підвищує обґрунтованість довгострокових рішень. Саме завдяки ефективно організованій системі управлінського обліку підприємство отримує можливість формувати реалістичну стратегію розвитку, адаптуватися до змін зовнішнього середовища та досягати стійких конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Малюга, Н.М., Цегельник, Н.І. Методологія управлінського обліку: функціональне значення, принципи та стратегічний контекст. *Актуальні питання економічних наук*. 2025 р. URL: https://doi.org/10.5281/zenodo.14768563

2. Мошковська, О. ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ. *Економіка та суспільство.* 2024 р. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-81

3. Гавриленко, В., Демиденко, С., Камишний, Є., Чиж, В. Інтегрування управлінського обліку в механізми організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку підприємств. URL: https://doi.org/10.24025/2306-4420.76(3).2025.340907

***Анотація**: the role of management accounting as a key tool for information support for strategic planning of an enterprise is revealed. The importance of management accounting in the formation of long-term goals, budgeting, analysis of costs and revenues, assessment of profitability and risk management is substantiated.*

***Ключові слова:** management accounting, strategic planning, budgeting, cost calculation, management decisions, financial result, efficiency of activity, information support.*

Науковий керівник:
Сіренко Н. М.,
д-р екон. наук, професорка, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет